CİNLER ve CİNCİLİK

Engizisyon'un en çok hışmına uğrayanlar, hiç şüphesiz cadılardı. Cadılıkla suçlanan kişinin içine girdiği varsayılan cinleri çıkarmak için önce ellerini ayaklarını mengenelerle sıkıştırarak işe başlıyorlar, kollarından ve bacaklarından gererek devam ediyorlar ve sonunda cadının iyice kurtulabilmesi için onu bir direğe bağlayarak diri diri yakıyorlardı. Cadılıkla suçlanmak için de öyle olağanüstü bir şey yapmaya gerek yoktu. Mesela, bir kimsenin yüzünde, kolunda veya kaba etinde belirgin bir beni veya ten lekesi varsa, bu işaret o kişinin Şeytan'la işbirliği yaptığına kesin bir kanıt sayılırdı. Ormanda biraz fazla dolaşıp yabani bitkileri toplayarak sebze çorbası yapan kadınlar da emrindeki cinlere ziyafet vermekle suçlanıp apar topar Engizisyon heyeti karşısına çıkarılabiliyordu. Eğe[...] kadın kilisedeki ayin sırasında[...] kutsal sözleri duyan içindeki c[...] kaçmak için ağzından çıkmaya[...] çalıştığına hükmedilirdi.

Batı inançlarında

CİNLER ve CİNCİLİK

Halûk Akçam

YA
297.46
AKÇ.C
115288

İçindekiler

Önsöz 3
Eski Yunan'da Cinler 5
Roma Dünyasında Cinler 9
Barbar Cinlerin Gelişi 15
Hıristiyan Dogmasına Göre Cin 17
Cadılar ve Engizisyon 21
Cinleri Araştıranlar 25
Modern Dünya Cincileri 29
Bibliyografya 32

Önsöz

Batı uygarlığının temellerini Antik Çağ'ın kültür mirasında arama eğiliminin getirdiği alışkanlıkla, batının cinlerinden söz ederken elbette ki işe önce Eski Yunan mitolojisinden başlamak gerekecek. Ancak, vaktiyle Roma İmparatorluğu'nu yıkarak Avrupa toplumlarının çekirdeğini oluşturmuş **barbar kavimlerin** kendilerine has bir inanç dünyası olduğunu da unutmamalıyız. Bugünkü Avrupa ve onun da batısında kalan ABD'nin cinleri, Yunan ve Roma kültürü potasında rafine edilmiş ***Germen paganizmi*** ile Aziz Paulus doktrinine göre kurulmuş ***Kilise*** arasındaki asırlar süren mücadelenin ürünü olarak çıkıyor karşımıza.

Geri kalmışlık ile cinlere perilere inanma saplantısının ne denli paralel gittiğini göstermesi bakımından, özellikle Ortaçağ Avrupasını felaketlere sürüklemiş **din yobazlığının** körüklediği cadı avında, cinlerle ilişki kurdukları iddiasıyla binlerce insana işkence yapıp, diri diri yakan Engizisyon çılgınlığını unutmamalıyız. Günümüzün batı toplumunda ise, cinler iyiden iyiye kabuğuna çekilmiş haldeler. Artık onlardan kimse korkmuyor. Çünkü, güneşin battığı yerde yaşayan insanlar, **araştırmayı ve bilgi edinmeyi** safsata ile vakit geçirmekten daha çok önemsiyorlar. Darısı bizim insanlarımızın başına!

Halûk Akçam
22 Haziran 1996

ESKİ YUNAN'DA CİNLER

Folkorik anlamda "cin" teriminin karşılığını, Eski Yunan mitolojisinde **"daimon"** olarak buluyoruz. ***İşler ve Günler*** adlı eserinin ***Soylar Efsanesi*** bölümünde (106 - 201), ölümsüz tanrıların peş peşe beş insan soyunu yarattığını söyler **Hesiodos**. Titanların en ulusu olan tanrı **Kronos**, ilk insan soyunu topraktan değil de altın madeninden yaratmış. Bu ilk soy, tanrılar gibi dertsiz belasız, büyük bir mutluluk içinde uzun bir dönem yaşamışlar. Vakitleri tamam olunca da tatlı uykulara dalarak huzur içinde ölmüşler. İkinci soy ise altından daha az değerli olan gümüş madeninden yaratılmış. Fakat, ilk soy gibi değilmiş bunlar. Ergin çağa geldiklerinde taşkınlıklar yapmaya başlamışlar. Bu sırada babası Kronos'u tahtından devirip yerine geçen Olympos'daki tanrı **Zeus**, gümüş soylu insanların kendisine gereken saygıyı göstermemesine çok öfkelenmiş ve hepsini yerin dibine gömmüş.

Zeus da babası gibi yeni bir soy yaratmak istemiş ve böylece üçüncü olarak tunçtan mamul insanlar çıkmış ortaya. Fakat, Zeus bu arada baş tanrı oluşundan önce yaratılan soyları da unutmamış. Altın çağın uykuya dalarak göçüp gitmiş insanlarının **iyi birer cin** (daimon) olmasını dilemiş Zeus. Ama, kendisine taşkınlık ettikleri için toprağa gömdüğü gümüş çağ soyundan olanları da **yeraltı cinlerine** dönüştürmüş.

Zeus'un yarattığı üçüncü soy ise, bir öncekinden de azılı çıkmış. Aralarında savaşarak kendi kendilerini yok etmişler. Ama, Zeus bununla yetinmeyip dördüncü bir soy yaratmış. Yarı tanrı kahramanlar işte bu soydan meydana gelmişler. Dördüncü soyun devri tamamlandığında,

tanrı Zeus, dünyanın sınırlarındaki adalarda ölümsüz bir hayat vermiş bu gözüpek kahramanlara. Ardından da beşinci soyu demirden yaratmış.

Hesiodos eserinde, kendisinin demir soyundan biri olmasından dert yanar ve şöyle der: *"Keşke bu soydakilerden biri olmasaydım ben. Keşke daha önce ölseydim veya daha doğmasaydım! Çünkü bu beşinci soy demir soyudur. Onlar, tanrıların yolladığı türlü dertlerle gündüzleri didinir, ezilirler. Geceleri de kıvranır dururlar. Bulabildikleri tek şey ise, belalarla karışık bir nebze sevinçtir."*

Hesiodos'a göre, demir çağı insanlarının da sonu gelecektir. Fakat, Zeus'un yaratacağı altıncı **akşaçlı insanlar** soyunun manzarası, karamsar yazarımıza göre hiç de içaçıcı değildir. Azra Erhat ve Sabahattin Eyuboğlu'nun dilimize büyük bir ustalıkla kazandırdığı "Hesiodos, Eseri ve Kaynakları" adlı değerli çalışmayı (TTK yayınları - XX:5), erken dönem Yunan mitolojisindeki tanrıları ve cinleri merak edenlere tavsiye ederim. Konumuzun dışına taşmamak için, tarihçi Herodotos'dan muhtemelen dört asır önce yaşamış bu eski Anadolu ozanından, onun memleketlisi sayılan bir diğerine, Homeros'a geçiyoruz şimdi.

Hesiodos'tan bir-iki asır öncesinde, Homeros tarafından yazıldığı kabul edilen ***İliada*** ve ***Odysseia*** adlı destanlarda ise cin tanımı biraz farklıdır. Bu eserlerde "daimon" terimi, herhangi bir doğaüstü gücü tanımlamak için kullanılmıştır. Tanrının kişiliğinden söz ederken **"theos"**, tanrının faaliyeti vurgulanırken de **"daimon"** teriminin seçilmesi ilginçtir. Zeus'tan, Athena'dan bahsederken onları "theos" (tanrı) diye anan Homeros, insanlar üzerindeki tanrısal etkiyi ise başka türlü dile getirir: İliada 11:792 *"tanrının* (daimon) *yardımıyla etkile onun yüreğini."* 17:98 *"insan tanrı yazgısına* (daimon) *karşı çıkarsa, büyük bela gelir başına."* Odysseia 5:396 *"kötülük dolu bir tanrının* (daimon) *hışmına uğramış."* 16:64 *"bir tanrı* (daimon) *vermiş ona bu kaderi, sürünmüş durmuş."* 21:201 *"keşke geri gelse o, getirse bir tanrı* (daimon) *onu."*

Ünlü Yunan filozofu Platon (Eflatun) da "daimon" terimini, "theos" olarak bilinen ulu tanrılar ile "heros" denilen yarı tanrı kahramanlar arasında tasavvur ettiği alt seviyedeki tanrılar için kullanmıştır (Rep. 3:392a). Diğer bir eserinde ise, insanın öldükten sonraki yaşamında, ruhuna **öte alemde yol gösteren varlıkları** "daimon" olarak tanımlamaktadır (Phaedon 107). Platon'un hocası **Sokrates**, vaktiyle Atina tanrılarını hiçe saymakla ve talebelerine başka kutsal varlıklardan söz ede-

rek gençliği baştan çıkarmakla suçlanmış ve sonunda ölüme mahkum olmuştu. Kendisini daima bir daimon'un yönlendirdiğini ve ilham verdiğini söylemekten çekinmeyen Sokrates, ünlü savunmasında Platon'a göre şöyle der: Apol. 27d *"Peki,* ***daimon****lara tanrı ya da tanrı oğulları gözüyle bakmıyor muyuz?"* Diğer yandan, M.Ö. 5 yüzyılda doğan Platon ile çağdaş sayılan **Protagoras** ise *"görmediğim, hissetmediğim tanrılardan bana ne!"* diyerek tam bir tanrı tanımaz olmasına rağmen, kendi bulduğu **"insan her şeyin ölçüsüdür"** kuralınca, daimon'ları da insanla olan ilişkilerine dayanarak gerçekten var sayıyordu.

Platon'un tanımlamalarına bakılırsa, Sokrates'in daimon'unu bugünkü anlamıyla bir cin olarak damgalamak mümkün değildir. Nitekim, batı literatüründe önemli bir yeri olan Platon sayesinde, Ortadoğu'nun cin tasavvurundan farklı ve belirli bir sistematik içindeki anlamı ile çok boyutlu bir cin kavramı oluşmuştur Avrupa toplumlarında. Cinler hakkında veya diğer konularda ufkunu genişletmek isteyenlere, Platon'un (Eflatun) bütün eserlerinin *M.E.B. Batı Klasikleri* dizisinde ve ayrıca bir kısmının da *Remzi Kitabevi*'nce yayınlandığını hatırlatırım.

Eski Yunan'da cinler kapsamına alınacak en önemli doğaüstü grup **Keres**'tir. M.Ö. 5. yüzyılda yapılmış vazo süslemelerinde, cüce yapılı ve kanatlı çirkin varlıklar olarak resmedilen bu yaratıklar, kötülüğün kaynağı olmaktan ziyade insanlara bela getirenler olarak tanımlanmaktadır. Mesela bunlardan **Hepialos**, geceleri insanların kabus görmelerine sebep olan bir cindi. Şimdi Berlin müzesinde duran iki kulplu bir vazoda, yarı tanrı kahraman **Herakles**'in boynundan yakaladığı resmedilen bir **Ker** de çirkin suratlı, ince iki kanatlı ve bir metre boyunda gösterilmiştir.

Porphyry'ye göre, insan temiz olmayan gıdalar yerse, ağzını açtığında içine hemen bir **Ker** girer ve hastalanmasına yol açarmış. Üstelik, bu cinler özellikle et gibi kanlı gıdalarda yuvalanırlarmış. O devirlerde mikropların başka türlü tanımlanmasına imkan olmadığını düşünürsek, bu açıklama hiç de mantıksız sayılmaz. **Hesiodos** bile **Pandora Efsanesi**'nde (Erg. 90) *"Eskiden yeryüzündeki ölümlü insanlar dertsiz ve kaygısız yaşarlardı,* ***Ker****'lerin getirdiği hastalıklara bulaşmadan."* der. İhtiyarlığın da bir tür doğaüstü gücün etkisiyle meydana geldiğini düşünüyordu Eski Yunanlılar. Louvre müzesindeki M.Ö. 5. yüzyıldan kalma kırmızı bir amforun üzerinde, **Herakles**'in, kamburu çıkmış bitkin ve yaşlı bir adamı balyozu ile öldürürken resmedildiğini görüyoruz. İhtiyar figü-

rünün yanında ise "*Keras*" yazısı vardır ve bu figür, **Homeros**'un Odysseia 11:398'de sözünü ettiği **Ölüm Ker'i** ile aynı anlamı taşır.

Ancak, Eski Yunan'daki "Ker" kavramını kapsamlı bir animizm içinde değerlendirmek gerektiğini unutmamalıyız. Hastalığın, belanın, kabusun, ölümün birer Ker olması, animist realite normlarına göre, henüz açıklanamamış doğa kanunlarının insanlar üzerinde nasıl çalıştığını göstermesi ve antropomorfist bir ifade ile hangi aracın bu işlemde rol aldığını tanımlaması açısından hiç de saçma sayılmaz. Fakat bu tür bir tanımlamanın, doğayı sadece belirli bir açıdan yorumlama ihtiyacından doğduğunu da unutmamak gerekir.

Bu kanatlı cinlerden bir kısmı dişi olup "**Harpia**" adıyla tanınırlardı. Şiddetli fırtına ile birlikte saldırdıklarında, Harpia'lar önlerine gelen her şeyi savurup mahveder, ölenlerin ruhlarını öte aleme taşırlardı. Aynı zamanda, doğumla birlikte gelen bebeğin ruhunu kapıp kaçıranlar da sivri pençeli, kanatlı dişi Harpia cinleriydi. Ruhun bir nefes gibi olduğu düşüncesi, ölen veya doğan bir insanın ruhunun da nefese benzer esinti ile taşınacağı inancına yol açmış ve sonunda bu taşıyıcı varlıkların fırtına veya rüzgarlarda bulundukları yorumunu yaratmıştı. Yani, *insanlar önce bu tür bir cinin faaliyetini görüp daha sonra açıklamasını yapmak yerine, nasıl olduğunu kavrayamadıkları bir doğa olayını **önce** kendilerine göre yorumlamış, **daha sonra** da bu yorumda yer alan doğaüstü güçleri kişileştirme yolunu seçmişlerdir.* Fakat, 25 asır öncesine göre normal sayılan bu empirik olmayan akıl yürütme, günümüzün bilgi ve tecrübe birikiminde yaşayan bir insana göre hiç de mantıklı sayılmaz. Buna rağmen, halk arasında hala aynı ilkel düşünce kalıplarının bulunması, cinlerin gerçek olmasından çok ilkel seviyede düşünmekten öte bir faaliyette bulunamayan insanların ne kadar yaygın olduğunu göstermektedir.

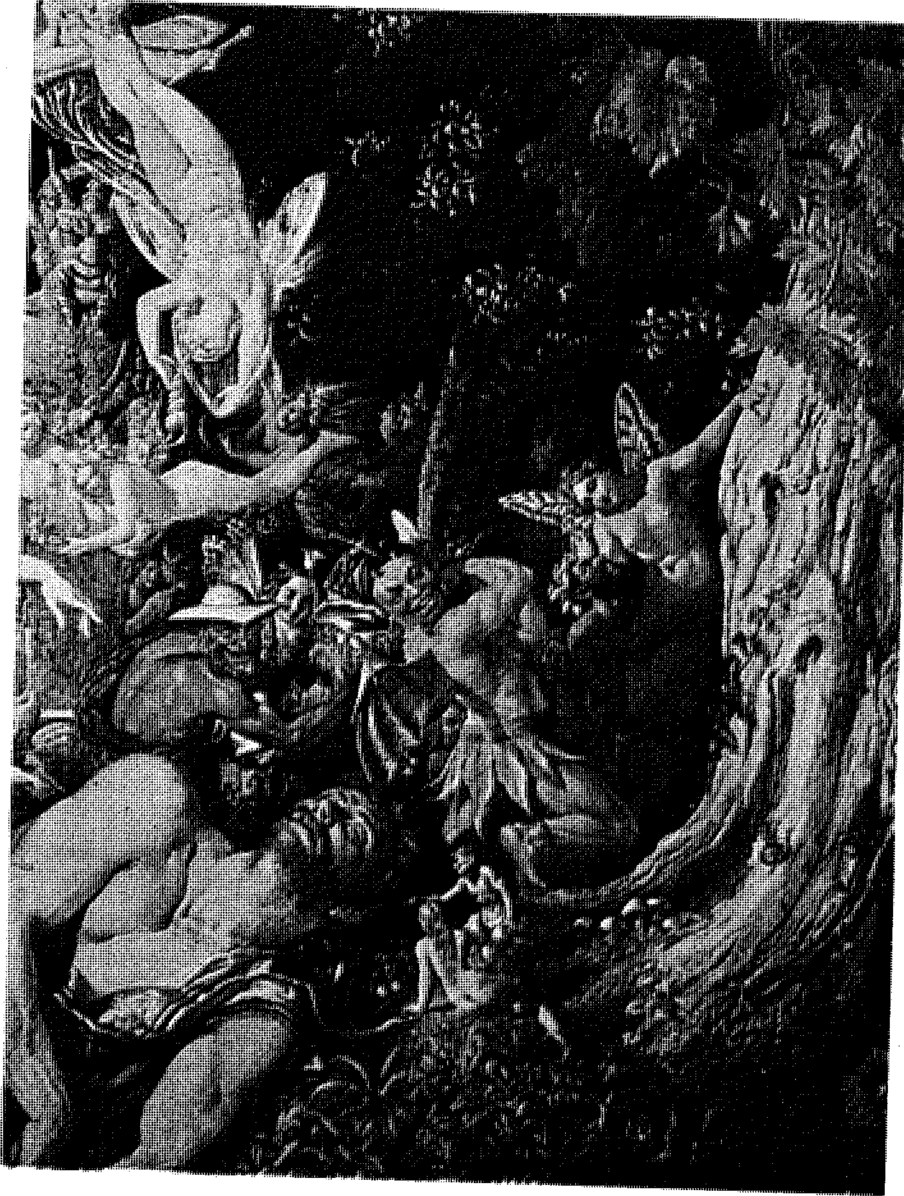
Yüz ifadeleri ile meşhur cinler ise "**Gorgon**" sınıfına girerler. Bunların içinde en tanınmışı, **Perseus**'un kafasını kopardığı **Medusa** adındaki dişi cindir. İnsanın kanını donduran bakışları, dışarı sarkık dilleri ve buz gibi bir ifade ile sırıtan korkunç yüzleri ile Gorgon'lar canavar ruhlu yaratıklar olarak düşünülmüşlerdir. Gorgon eğer kalbi temiz olmayan bir insana görünürse, onu anında taşa çevirerek öldürürmüş. Bu arada **Siren** türü cinleri de unutmamalıyız. Dilimizde "**deniz kızı**" denilen sirenler, belden aşağısı balık gibi olan ve güzelliği ile denizcilerin aklını başından alan yaratıklardır. *Odysseia* destanında (12. bölüm), büyücü

Kirke tarafından önceden uyarılan kahraman **Odysseus**, Siren'lerin bulunduğu adaya geldiğinde, denizcileri tatlı sesleriyle büyüleyip gemilerin kayalıklara çarpmasına sebep olan bu cinlerin şerrinden, arkadaşlarının kulaklarını balmumu ile tıkamak suretiyle kurtulabilmiştir.

Erinys türü cinler ise daha çok öldürülmüş insanların intikamını alan dişi yaratıklardır. Erinys'leri diline dolamayı pek seven **Aeschylos**, ***Agamemnon - Khoephoroi - Eumenides*** trilogiasında, ana katili **Orestes**'in bu öç alan cinlerden neler çektiğini uzun uzadıya anlatmıştır. Çok sonraları ise, Erinys'ler cehennem zebanileri olarak düşünülmüş ve **Tartaros**'da (ölüler ülkesinin dibi) kamçılar ve yılanlarla ruhlara eziyet eden Erinys'ler, Latin şairi **Virgilius**'un ***Aeneis*** destanındaki ürkütücü manzaranın baş kahramanları olmuşlardır.

M.Ö. 6. yüzyıldan itibaren Trakya'dan Yunanistan'a ve Güney İtalya'ya kadar uzanan bir alana yayılan **Orpheus** tarikatında da tanrılardan ziyade daimonların önemli bir yer aldığı görülür. Aslında, bu tarikatta mistik anlamda çok yönlü bir tektanrıcılık inancı hakimdi. Olympos'un tanrıları ismen geçerli olsalar bile, bunlar doğrudan ilişki kurulması mümkün olmayan tek bir tanrıyı tanımlamaya yarıyorlardı. İşte bu tek tanrı, Orpheus kültünde karşımıza bir daimon olarak çıkmaktadır. **Bacchus** ve **Eros** gibi, Orpheus inancının temel taşını oluşturan **Dionysos** da bir daimon'du. Bitki, hayvan veya insan biçiminde görünebilirdi. Zamanla **Phanes** adını alan Dionysos, böylece tamamen tanrısal gücün simgesi haline geldi. Eski Yunan'a dışardan giren bu mistik akımın özündeki dişilik faktörü ve tanrısal birleşmedeki rolünün etkisi, daha sonra Avrupa kavimlerinde Hıristiyanlık anlayışını farklı temellere dayandıran ana unsurlardan biri olmuştur.

Halk olarak Eski Yunanlılar daha çok yeraltı dünyasının varlıklarına yönelik bir ibadet biçimine önem vermişlerdir. Olympos tanrıları adına düzenlenen şenliklere rağmen, halkın **kthonian** (yeraltına ait) tanrıların (daimones) getireceği belalara karşı önlemler almak üzere, bu güçlere şirin gözükmek amacıyla, kendilerini sürekli ayinler yapmaya mecbur hissettikleri anlaşılmaktadır. Hiç beklenmedik yerde ortaya çıktığı varsayılan bu cinlerin şerrinden korunmak için, herbirine uygun tütsüler ve dualarla, belirli vakitlerde kurbanlar vermişler. Ancak, bu işlemin yeterli olmadığını gördüklerinde, tanrısal güce sahip olabilmek ve böylece yeraltı cinlerinin getirdiği belaları defedebilmek için, özel inisiyasyon ayinlerinin temelini atmışlardır.

ROMA DÜNYASINDA CİNLER

M.Ö. 3. yüzyıldan itibaren Akdeniz'i egemenliği altına almaya başlayan Roma İmparatorluğu, aynı zamanda farklı toplumlardan da etkilenerek, asırlar boyunca ağırlığını koruyacak bir Romen kültürünün temelini atmış oldu. Bugünkü batı medeniyetinin oluşmasında ve dolayısıyla batının değer yargılarında en etkili faktör sayılan antik Roma dünyasının cinlere bakış açısı da imparatorluğun sınırları gibi çok geniş bir alana yayılmıştı. Dini inançların yanı sıra; **Divinatio** (kehanet, geleceği bilme) ve **Magia** (sihir, büyü) gibi **Arcana Mundi** (kainatın sırları) kapsamında ele alınan **Ars Occultum** (gizli sanat), batı dünyasında ilk sistematik yapısına Romalılar döneminde kavuşmuştur. Bu kısa incelemede elbette ki böylesine devasa bir konuyu etraflıca ele almak mümkün değildir. Ancak, önemli eserlerden aktardığım bazı orijinal pasajlar ile size bir fikir vermeye çalışacağım.

Romen düşünce aleminin en çok Eski Yunan'dan etkilendiğini belirtmeye gerek yok. Platon'un talebesi **Xenokrates**, Latin edebiyatında "cinler biliminin babası" olarak bilinirdi. Nitekim, **Plutarkos** da bu cinci hocanın yolundan giderek ilk sistematik **demonoloji**'yi (cinler bilimi) kurmuştur. M.S. 1-2. yüzyılda yaşamış Yunanlı bir yazar olmasına rağmen, Plutarkos, Latin edebiyatına maledilmiş ve 16.-19. yüzyıl Avrupa'sını en çok etkileyen klasik yazarlardan sayılmıştır. ***Sokrates'in Cini Hakkında*** (D.Gen.Soc. 589b) adlı eserinde şöyle der: "*Cin* (daimon), *çok yoğun bir biçimde düşünebilen ruhsal bir varlıktır. Bunların düşünceleri havada öylesine güçlü bir titreşim yaratır ki, di-*

ğer cinler gibi bazı duyarlı insanlar da bu titreşimden etkilenerek cinin düşüncelerini alabilirler." Böylece, duru-işiti (clairaudience) ve telepati hakkındaki ilk bilimsel(!) açıklamayı da yapmış oluyordu Plutarkos.

Kahinlerin Çöküşü adlı eserinde (419b), klasik çağın sembolü olan doğa tanrısı (daimon) **Pan**'ın ölümünü dile getirirken de Plutarkos şöyle demiştir: *"Thamus adındaki Mısırlı bir gemici, Korfu adasının güneyinde seyrederken, Paksos adasından gelen bir ses duydu. Bu gizemli ses, gemi dümencisi Thamus'a, Yüce Pan'ın öldüğü haberini etrafa yaymasını söyledi. Thamus söyleneni yapınca, karadan korkunç bir inilti ile karışık feryatlar yayılmaya başladı."*

Bu hadisenin imparator Tiberius zamanında olduğu, yani Peygamber İsa'nın yeni bir dini vazetmesiyle birlikte meydana geldiği düşünülürse, verilmek istenen mesaj daha iyi anlaşılacaktır: Adı "bütün her şey" anlamına gelen **Pan**, doğayı temsil eden en yüce daimon'dur. Eski düzenin koruyucusu olan Pan ile birlikte diğer bütün daimon'lar, dünyayı saracak yeni bir din adına yapılacak zorbalıklar altında yokolup gideceklerdir. Bu yüzden, doğanın her bir köşesinde yuvalanmış olan bu küçük tanrılar, haberi aldıklarında kendi vakitlerinin de dolduğunu anlayarak, feryat figan içinde acılarını dile getirmişlerdir. Burada yokolup giden unsur, klasik çağın yobazlığa yer vermeyen ve insanın doğa ile birlikte uyum içinde yaşamasını öğütleyen ilkelerdir. Nitekim, bir kehanet sayılan bu haykırış zamanla gerçekleşmiş ve Ortaçağ'da İsa adına yapılan işkencelerde, yobazlığa kurban giden insanların yıllarca tükenmeyen feryatlarında defalarca tekrarlanmıştır. Elbette ki doğanın bu haykırışı sadece Avrupa'da yankılanmadı. Ortadoğu'da günümüzde bile aynı sesleri duymak mümkün.

Kahinlerin Çöküşü'nden (414-415), Plutarkos'un cinler hakkındaki açıklamalarına devam edelim: *"**Suyun topraktan, havanın sudan ve ateşin de havadan çıkması gibi**; insanlar arasındaki üstün ruhlar bir değişime uğrayarak kahramanlara, kahramanlar da aynı biçimde değişerek daimon'lara dönüşürler. Ama, bu daimon'lar arasında saflaşarak üst seviyeye erişebilenlerin sayısı azdır ve bu ancak uzun bir süre içinde meydana gelebilir. Diğer yandan, kendisini kontrol edemeyip zamanla aşağılaşmaya başlayan daimon'lar da vardır. Bunlar ise tekrardan ölümlüler gibi bedene bürünüp dünyada sefil bir hayat yaşamaya mahkum olurlar."*

Aynı eserden bir başka bölümle devam ediyoruz (418): *"Tanrılar insanlarla doğrudan bağlantı kurmazlar. Bu işi üslenenler daimon'lardır ve tanrılar onların aracılığıyla mesajları iletirler. Mesela, adakları kontrol edenler, ayinleri gözetenler, kötülerin cezasını verenler, kahinleri yönlendirenler hep daimon'lardır. Kehanetle görevli **daimon ortadan kaybolursa, kahinin yeteneği yokolur**. Daimon'lar sürgüne uğrarlarsa veya başka bir yere göçerlerse, kahinin gücü de biter. Ama, daimon'lar tekrardan geri gelirlerse kahin yine eskisi gibi konuşmaya başlar. Daimon'lar çok uzun bir aradan sonra dönseler bile bu mümkündür. Çünkü, kahin bir müzik aleti gibidir, onu çalmasını bilenin elinde her zaman ses verecektir."* İkibin sene öncesinden yansıyan bu açıklamalar, günümüzdeki medyumların bedensiz varlıklarla nasıl irtibat kurduklarına yönelik değişik bir yorum sayılabilir. Elbette ki "medyum" derken, cinleri olduğunu iddia eden şarlatan dolandırıcıları kastetmiyorum.

Plutarkos, ***İsis ve Osiris*** adlı bir başka eserinde, geç Hellenistik ve erken İmparatorluk dönemlerinde dikkati çeken bir biçimde yayılan **İsis Kültü** ile gelen Eski Mısır tanrılarını da üst düzeyde daimon'lar olarak tanımlamıştır. Aynı yöntemi daha sonra Kilise de kullanacak ve Roma'dan miras kalan doğaüstü bütün güçleri etkili birer cin olarak niteleyecektir. Ancak, Kilise'nin tutumu Plutarkos'unki kadar liberal olmamış, geçmişin bütün mirasını bir çırpıda şeytani güçler diye lanetleyip, doğa ile halkın arasına bir umacı gibi girerek insanlara kan kusturmuştur.

Cin çıkarma (exorcism) konusunda da **Philostratus**'un ***Tyana'lı Apollonius'un Hayatı*** adlı eserinde (4:20) ilginç bir bölüm vardır: Ünlü bir filozof ve mucizeler adamı olan Apollonius, günün birinde ayinle ilgili vaaz verirken, dinleyiciler arasından genç bir adam filozofun her dediğine yüksek sesle ve kaba bir biçimde gülerek karşılık veriyormuş. Sonunda Apollonius'un tepesi atmış ve genç adama *"Böyle saldırgan biçimde karşılık veren aslında sen değilsin. İçindeki cin seni böyle davranmaya zorluyor. Ama sen bunun farkına varamıyorsun!"*, demiş. Genç adam ise bir süre daha kahkahalar attıktan sonra birden bire ağlama krizine girmiş. Ağlamanın ardından da kendi kendine konuşup şarkı söylemeye başlamış. Halk bu taşkınlığını adamın gençliğine vermiş. Ama, aslında bir cinin etkisi altındaymış ve içki içmediği halde bile çoğu kez sarhoş gibi davranırmış. Apollonius bu sırada

genç adama sert bir biçimde bakınca, adamın içindeki cin sanki yanıyormuş gibi öfke ve korkuyla dolu çığlıklar atmaya başlamış. Cin, genci rahat bırakacağına ve başka kimseye de musallat olmayacağına dair filozofa yalvarırcasına söz vermiş. Apollonius ise sanki bir köleye hitap edercesine, cine derhal genç adamı bırakmasını ve bunu bir işaretle belli etmesini emretmiş. Cin, *"Evet, şimdi onu bırakacağım ve işaret olarak da şu ilerdeki heykeli devireceğim"*, demiş. Ardından, bütün kalabalığın gözleri önünde koca heykel önce hafifçe yerinde sallanmış ve sonra büyük bir gürültü ile devrilip parçalanmış.

Roma kültürüne has olarak bir de "**Genius**" denilen cinler vardır ki bunların her insana doğumundan ölümüne kadar eşlik ettiğine inanılırdı. Evrende çeşitli cinler olmasına karşın, Roma inancına göre, bunlardan sadece biri tanrılar tarafından yeni doğan bebek için seçilir ve ölümüne kadar ona ait kılınırdı. Arapçadaki "cinni, cin" kelimesinin buradan geldiği söylenir. M.S. 3. yüzyılda yaşamış filozof **Plotinus**'un kendisine yoldaşlık eden cinin kim olduğunu nasıl öğrendiğini, talebesi **Porphyry**, ***Plotinus'un Hayatı*** adlı eserinde (56-60) şöyle anlatır: *"Roma'ya Mısırlı bir rahip geldi ve Plotinus ile tanıştı. Rahip gizli güçlerini kanıtlamak amacıyla, Plotinus'a kendi Genius'unu göstermek istiyordu. Plotinus da bu teklifi içtenlikle kabul etti. Mısırlı rahibin söylediğine göre, bu cin çağırma işlemi ancak* ***İsis Mabedi****'nde yapılabilirdi. Zira, rahibe göre Roma'da tek 'temiz yer' orasıydı."*

Porphyry cinin nasıl davet edildiğini anlatmaya devam ediyor: *"Görünecek cinin ne yapacayı bilinmediğinden, bu gizli ayine yardımcı olarak katılan kişi elinde iki canlı tavuk tutmak zorundaydı. Eğer cin kendisini çağıranları tehdit etmeye başlarsa, yardımcı elindeki kutsanmış tavukları hemen keserek cinin saldırmadan kaybolmasını sağlayacaktı. Rahip dualar okuyarak Plotinus'un cinini görünmeye davet ettiğinde, karşısına çıkan varlığın rastgele bir cin değil de üstün bir varlık olduğunu farkedince: Ey kutsanmış Plotinus, senin Genius'un aşağı seviyeden bir cin değil, bir tanrı bu gördüğüm!, diyerek haykırdı. Ama, zuhur eden varlığa soru sormaya fırsat kalmadan, yardımcı korkudan elindeki tavukları boğazlayınca, varlık derhal kayboldu. Ancak, bu sırada Plotinus kendi cinine yeterince bakıp inceleme imkanını bulabilmişti. Daha sonra kişisel cinlerle ilgili monografını da bu olaya dayanarak yazdı."*

Porphyry'nin talebesi olan **Iamblikus** da ***Mısır Sırları Hakkında*** adlı eserinde, daimon'ların tanrılardan, kahramanlardan ve ölmüşlerin ruhlarından nasıl ayırt edileceğini anlatmıştır. Neoplatonist bir zihniyetle yazılmış olan bu eser, içeriğinin son derece anlaşılmaz olmasına rağmen, daha sonra Avrupa'da cinler hakkında uydurulan saçma sapan sınıflandırmalarda önemli bir kaynak sayıldı.

Avrupa'da ileride Kilise'nin baskısına kaynak olacak eserlerden biri de ***İncil'in Hazırlanışı*** adı altında **Eusebius**'un M.S. 4. yüzyılda yazdığı propaganda kitabıdır. Eusebius'a göre, Tanrı'nın dünyayı kurtarma girişiminde bu eski çoktanrılı inançların önemli bir rolü vardır. Zavallı eski insanlar şeref uğruna, sevgi adına bu tanrılara ve cinlere tapınmaya zorlanmışlar. Ama aslında bu tapınmanın ardında yatan temel faktör korku imiş. Güçlü tanrılar ve başedilemeyen cinlerden korkan eski insanları kurtarmak için, gerçek sevgi mesajı ile gelen tek ve yenilmez Tanrı sonunda kendini göstermiş. Eusebius'un dört sınıfa ayırdığı pagan (hıristiyan olmayan) güçler arasında cinler önemli bir yer tutar. Tanrılar gökleri paylaşmışlardır. İyi huylu cinler de Ay'ı ve Ay ile yer atmosferi arasındaki alanda hakimiyet kurmuşlardır. Yerde kahramanların sözü geçmektedir. Ölümlülerin ruhları ise yeraltındadır. Kötü cinler de yerin dibinde yuvalanmışlardır. Bu sınıflandırmadan sonra, Eusebius bütün bu varlıklara tapmanın aslında büyük bir günah olduğunu söyler ve aslında hepsinin ne kadar kötü güçler olduklarını anlatmaya koyulur.

Roma İmparatorluğu M.S. 3. yüzyıldan itibaren kuzeyden gelen *barbar* kavimlerinin saldırılarına uğradı. M.S. 4. yüzyılın sonunda, Germenler bütün Avrupa'ya yayılmış durumdaydılar. Romalıların "barbar" dediği Germenler, savaşmayı seven, çalışkan, vahşi ama hayat dolu ve doğaya son derece bağlı insanlardı. Roma ise artık eski yaratıcılığını kaybetmiş, çözülmeye ve kokuşmaya yüztutmuştu. Böylece, 5. yüzyılın sonuna doğru Avrupa'da Roma'nın güneşi batarken yeni krallıklar kuruluyordu.

BARBAR CİNLERİN GELİŞİ

Kuzeyden gelenlerin tanrıları da kendileri gibiydi. Savaşa susamış **Odin** veya **Wodan**, aynı zamanda ilham tanrısıydı. Yıldırımlar yağdıran öfkeli **Thor**, yeri geldiğinde toplumun koruyucusuydu. **Freyr** ile **Freyja** bereketin sembolü olarak ne kadar sekse düşkünlerse, bir o kadar da ailede çocukların ve tarlada ürünün iyi yetişmesi için yardımcı olurlardı.

Germen ve Kelt efsanelerinde **Elf** olarak anılan cinler, doğaüstü güçleri olan son derece güzel yaratıklardır. İnsanlar gibi ölümlü olmalarına rağmen yaşamları daha uzundur. Sadece özel yetenekleri olan insanlar Elfleri görebilirler. Bu yaratıklar zor durumda kalan insanlara yardım etmeyi severler. Ama kötü huylu kişileri cezalandırdıkları da görülmüştür. Evlerde insanlarla birlikte yaşadığı kabul edilen Elflere un ve tuz ayırmak, bazen de süt vermek adettendir. Tarla ve bahçelerdeki Elflerin yemesi için ürün sonuna kadar toplanmaz ve az bir kısmı onlara bırakılır. Eski Alman inancına göre, **Heinzelmaennchen** denilen küçük yaratıklar, geceleri köylülerin yarım kalmış işlerini tamamlarlar. Elflerin müzikten çok hoşlandığı söylenir. Özellikle ayın parlak olduğu berrak gecelerde şarkılar söyleyip dans eden Elfler görülür. Saçı sakalı kırmızı ev cinleri ise pek şirindir. Akşamın alacakaranlığında kuyuların etrafında dans eden kırmızı ceketli Elfler, bazen küçük çocukları aralarına alırlar. İrlanda Elflerinden **Leprechaun** da hazinesinde altın biriktirmesiyle ünlü muzır bir cücedir. Dikkatsiz insanların paralarını çalıp mağarasında istifler.

Su perileri diyebileceğimiz bir başka Elf grubun ise erkekleri **Neck, Mummel** ve dişileri de **Nixe, Mühmchen** gibi adlarla bilinir. Bunların yanı sıra, yerin altında yaşayan cüce boylu kara Elfler vardır. **Kara Elfler** gün ışığına dayanamazlar, taşların altına saklanırlar. Elfler doğa güçlerini sembolize ettikleri için genellikle ormanlarda, dağlarda, göllerde, ırmak kenarlarında yaşarlar. Slavların **Rusalkas** dedikleri cinler ise Elflere benzemekle birlikte, Slav cinleri, insanları gibi daha vahşi ve kaba yaratıklardır.

Bu iyi huylu cinlerin yanı sıra, bir de insanlara musallat olan kötü varlıklardan bahsedilir. Ancak, Germenlerin cinlerle ilgili efsanelerinde, cinlerden çok ölmüşlerin ruhlarıdır kötülük yapanlar. Adları **Incubus** ve **Succubus** olarak geçen hortlak tipi yaratıklar, aslında birer cin olmaktan ziyade geceleri rüzgârla birlikte gelen ölülerin ruhlarıdır. Bu yaratıklar hayvanların üstlerine binerler, dallara asılırlar, ineklerin veya emziren kadınların sütlerini çalarlar ve uyuyan insanların göğsüne çıkıp onları boğmaya çalışırlar. İngilizce'de bugün karabasan anlamına gelen "**nightmare**", 13. yüzyılda, geceleri dişi bir at (mare) biçiminde veya ata binerek gelen kara Elflerin kraliçesinin adıydı ve insanlara kabus gördürdüğüne inanılırdı. Bu kelime Fransızca'ya "**cauchemar**" (sıkıştıran hayalet) olarak geçmiştir. Keza, Almanca'daki "**Alptraum**" (karabasan) kelimesi, uyuyan insanın göğsüne çıkarak nefesini kesen **Alp** adındaki kara Elfin gördürdüğü rüya (Traum) anlamına gelir.

Dil üzerindeki etkisi bakımından, burada son olarak bir de İngilizlerin **Goblin**, Almanların da **Kobolt** dedikleri, insanlardan hiç hoşlanmayan yer cinlerinden bahsedeyim. Bu cinin yaramazlığına inanç özellikle madenciler arasında o kadar yaygındı ki, gümüş ocaklarında sık rastlanan **kobalt** madeninin isim babası yapmışlardı onu. Madenciler, kendilerine göre işe yaramayan bu beyazımsı metali, gümüş yataklarına sırf onlara inat olsun diye zorluk çıkarmak için Kobolt cininin yerleştirdiğini zannederlermiş.

Barbar kavimlerin Hıristiyanlaştırılması ile bu inançlar elbette ki bir anda halkın zihninden sökülüp atılmadı. Ama, kilisenin sürekli korku çığırtkanlığı yapması sonucunda, Elfler de gitgide halkın gözünde kötü birer cin oldular.

HIRİSTİYAN DOGMASINA GÖRE CİN

M.S. 476'da Batı İmparatorluğu çökünce, meydan **Papalık** kurumuna kalmıştı ve **Roma Katolik Kilisesi** hiç vakit kaybetmeden bu fırsatı kullandı. Aslında, Avrupa'daki Kilise'nin öne sürdüğü doktrinler ile 5 asır önce yaşamış **Peygamber İsa**'nın öğretileri arasında pek bir benzerlik olduğu söylenemezdi. Ama, Kutsal Kitap (İncil) adına konuşan örümcek kafalı papazların yobazlık kokan vaazlarından başka eğitim kaynağı olmayan halk, eninde sonunda bulduğu ile yetinmek zorundaydı.

Aslında ritüel ve hiyerarşi kurallarına bakacak olursanız, son dönem Mısır rahiplerinin Roma üzerindeki etkisinden Kilisenin ne denli etkilendiğini kolaylıkla görebilirsiniz. Papalık, bir bakıma, eski İsis - Osiris - Horus geleneğini Kutsal Ruh - Baba - Oğul şeklinde taklit etmekten başka bir şey yapmamaktadır. Bunların ise İsa'nın öğretisiyle hiçbir ilgisi yoktur.

Kutsal Kitap'ın yanlış tercümeleri ve Yahudi geleneğinin etkisi ile, Antik dönemden kalan *daimon* terimi, Kilisenin elinde bir çırpıda "**kötü varlık, şeytan, put**" olarak yorumlandı. Bu yorumlarda elbette ki aslında koyu bir Yahudi gelenekçisi olan ve sonradan İsa'nın öğretisini benimsemiş gibi görünerek onun bütün sözlerini çarpıtan havarisi **Aziz Pavlus**'un mektuplarının büyük rolü olmuştur. ***Korintoslulara 1. Mektup*** ta (10:20) şöyle der: "*Putperestler kurbanlarını aslında Tanrı olmayan* **daimon***lara sunuyorlar. İşte ben sizin bu daimonlarla ortak olmanızı istemiyorum... Biz istediğimizi yapmakta serbestiz, diyorsunuz. Ama, her istediğiniz sizin için faydalı mıdır?*' Paulus'a göre insanlar kendi iradelerini öyle istedikleri gibi kullanamazlardı. İnsanlar için neyin iyi olduğunu ancak Tanrı bilir ve emrederdi. Pavlus'un öğretisine göre kurulmuş Kilise de Tanrı'nın yeryüzündeki aracısı olduğuna göre, Kilisenin başı olan Papa ne derse o olacaktı.

Daha önceki devirlerde, tanrıların insanlarla ilişki kurmasında etkili rolü üslendiği söylenen daimonlar, doğaüstü güçlerin kişileştirilmiş sembolleri olarak zihinlerde yer almışken, bu kez bütün daimonların yetkisini Kilise kendi üzerinde toplamış ve eski daimonları da kötülüğün kaynağı olarak damgalayarak konuyu kapatmıştı. Aslında kimin daha belalı bir cin olduğunu insanlar zamanla gayet iyi anlayacaklardı. Fakat, adına Kilise denilen bu yeni cin ile o dönemlerde iyi geçinmek zorundaydılar.

Yahudi geleneğinden kalma efsanelere dayanarak Eski Yunan filozoflarının açıklamalarını yorumlayan Kilise, daimonlar için yeni bir tanımlama yapmakta hiç güçlük çekmedi. Adına **Satan** (Şeytan) denilen ve Tanrı'ya başkaldırdığı için **göklerden kovulan isyankar başmeleğin ordularıydı bu kötü yaratıklar**. Nitekim aynı doğrultudaki bir yorum ile, yine Ortadoğu'da Yahudi efsanelerinden çok sonra filizlenen başka bir dinde karşılaşacaktı insanlar. Ama, bu dinin Avrupa'ya uzanmasına kadar daha çok vakit vardı.

Kanonik addedilen dört İncil'de, dört ayrı yazar tarafından Peygamber İsa'nın hayatı anlatılmıştır. Bunların naklettiklerine bakılırsa, İsa'nın yaşadığı dönemde ortalık cinlerle kaynamaktadır ve her gittiği yerde başına üşüşen cin çarpmış insanları bu kötü varlıkların saldırısından Peygamberin nasıl kurtardığı anlatılır. Bu cinler hiç kuşkusuz Antik Çağ'ın daimonları ile aynı kefeye koyulmuştur Kilise tarafından. Burada iki örnekle görelim Peygamber İsa'nın cinleri nasıl çıkardığını: ***Matta İncili*** 8:28-32 " *(İsa) Karşı yakaya ulaştığında, Gadarinilerin diyarında, mezarlardan çıkan cinlere tutulmuş iki adamla karşılaştı. Bunlar o kadar azgınlardı ki kimse o yoldan geçemezdi. Ey Tanrı'nın oğlu, bizden ne istiyorsun? Vaktimiz tamamlanmadan önce bize eziyet etmeye mi geldin? diye bağırdılar. Biraz ilerde otlayan büyük bir domuz sürüsü vardı. Cinler ona (İsa'ya) yalvardılar: Eğer bizi çıkarırsan, şu domuz sürüsüne gönder! İsa da onlara gidin dedi ve (cinler) çıkıp domuzların içine girdiler. Sonra bütün domuz sürüsü hızla yardan aşağıya atlayıp gölün sularında boğuldu.*"

Markos İncili 9:14-29 "... *Kalabalıktan biri dedi ki: Sahip, sana oğlumu getirdim. Musallat olan bir ruh yüzünden konuşamaz hale geldi. (Kötü ruh) ne zaman saldıracak olsa, onu yerden yere çarpıyor. Oğlum da ağzından köpükler saçarak dişlerini gıcırdatıyor ve kaskatı kesiliyor. Havarilerine bu kötü ruhu çıkarmalarını söyledim ama beceremediler. İsa da cevap verdi: Ne inançsız ve sapık bir nesil bu! Ne vakte kadar sizinle birlikte olacağım? Getirin onu bana. Sonra çocuğu ona getirdiler. Ruh onu görür görmez çocuğu sarstı ve çocuk yere düşerek ağzından köpükler saçmaya ve debelenmeye başladı. İsa babasına sordu: Ne zamandan beri bu böyle? Babası cevap verdi: Küçüklüğünden beri. (Ruh) onu çok kere ateşe ve suya atarak yok etmek istedi. Ama, eğer sen bir şey yapabilirsen, bize acı da yardım et! İsa ona karşılık olarak şöyle dedi: Eğer yapabilirsen ha! İmanı olan için her şey mümkündür. Çocuğun babası haykırdı: Benim imanım var. İmanımın yetmediği yerde bana yardım et! Bu sırada İsa kalabalığın onlara yaklaştığını gördü ve kötü ruhu azarlayarak şöyle dedi: Dilsiz ve sağır ruh! Sana emrediyorum. Çocuktan çık ve bir daha da ona girme! Ruh da haykırıp çocuğu şiddetle sarstıktan sonra çıktı. Çocuk ceset gibi hareketsiz kalınca, etraftakiler öldüğünü söylediler. Ama, İsa onun elinden tuttu ve ayağa kaldırdı. İsa eve girdikten sonra, havarileri ona gizlice sordular: Bunu niye biz çıkaramadık? O da dedi ki: Bu tür olanı duadan başka bir şeyle çıkarmanın imkanı yoktur.*"

İncillerdeki bu hikayeler, daha sonra Kilisenin **exorcism** (cin çıkarma) operasyonları için önemli bir malzeme sayıldı. Fakat, epilepsi vakasına benzeyen hikayedeki beceriksiz havariler gibi başarılı olamadıkları zamanlarda - ki genellikle böyle oluyordu - egzorsist papazlar daha da etkili yöntemler keşfederek, cinleri çıkarıyoruz derken binlerce insanı ya sakat ettiler ya da toptan öldürdüler. Bu arada bazı zeki papazlar ruhsal hastalıkların sebeplerini yavaş yavaş anlamaya başlamışlardı, ama bu deneylerin faturası halka çok pahalıya maloluyordu.

CADILAR VE ENGİZİSYON

Sapkınları, dine küfredenleri, büyücüleri, şeytani işlerle uğraşanları meydana çıkarıp halkı bu kötü insanların şerrinden korumak için, **Kutsal Roma Kilisesi** 12. yüzyılda bütün Avrupa'da etkili bir soruşturma komitesi kurulmasına karar verdi. Aslında daha önce de böyle yerel komiteler kuruluyor ve zararlı sapkınların cezası veriliyordu. Ama, cezalandırmalarda ipin ucunu kaçıranlar artınca, Papalık bu işi ele almak zorunda kaldı. Adını "soruşturma" anlamındaki Latince **"inquisitio"** kelimesinden alan bu kuruluşun yetkileri, ancak 1908 yılında Papa Pius X tarafından Kilisenin modernizasyonu sırasında kısıtlanabilmiştir.

Umberto Eco, sinemaya da uyarlanan ***Gülün Adı*** adlı romanında, yedinci bölümde rahip Jorge'nin ağzından Kilisenin felsefesini çok anlamlı bir biçimde dile getirir: *Kilise kanununun adı Tanrı korkusudur. Halk devamlı korkmalıdır ki Tanrı'nın gölgesi olan Kilise ayakta kalabilsin.* Engizisyon işte bu amaçla kurulmuştu ve uzun yıllar boyunca görevini hiç acımadan yerine getirdi.

Engizisyon'un en çok hışmına uğrayanlar, hiç şüphesiz cadılardı. Aslında cadılığın kökünde, Avrupa'ya kuzeyden gelen barbar kavimlerin doğaya ve bilinmeyene olan tutkusunu bastırıp halkı batıl inançlarla korkutmaya çalışan Kilise'ye karşı bir protesto vardır. Bu protesto en çok İngiltere adasında kendisi göstermiş ve halkın yoğun tepkisi sayesinde buraya Engizisyon girememiştir. Günümüzde **Margaret Murray** tarafından gayet iyi bir yorumla sunulan bu **Witch** kültü, batı

Avrupa'da Hıristiyanlığa karşı pagan dinlerin yeniden ayaklanışı anlamını taşır.

Murray'in 1921'de yayınlanan ***The Witch-Cult in Western Europe*** adlı araştırmasında, cadılarla cinler arasındaki bağlantı şöyle tanımlanır: (App.I) *"Bir zamanlar Avrupa'da yaşayan cüce ırktan çok az elle tutulur bakiye kalmıştır günümüze. Ama bu ırk cinler ve perilerle ilgili birçok hikayede varlığını koruyabildi. Her yedi senede bir kendi tanrılarına bir insanı kurban etmelerinden başka bunların dini inançları ve gelenekleriyle ilgili bir bilgimiz yok... Cadıların, bu periler olarak bilinen ırk ile güçlü bir bağlantısı olduğu kesindir. Tahminimce, üçyüz yıl öncesine kadar, peri ırkına bağlı gelenekler devam etmiştir ve bu gelenekleri sürdürenlere de cadı (Witch) denmiştir."*

Fakat, Engizisyon papazları Murray gibi düşünmüyorlardı. Cadılıkla suçlanan kişinin içine girdiği varsayılan cinleri çıkarmak için önce ellerini ayaklarını mengenelerle sıkıştırarak işe başlıyorlar, kollarından ve bacaklarından gererek devam ediyorlar ve sonunda cadının iyice kurtulabilmesi için onu bir direğe bağlayarak diri diri yakıyorlardı. Cadılıkla suçlanmak için de öyle olağanüstü bir şey yapmaya gerek yoktu. Mesela, bir kimsenin yüzünde, kolunda veya kaba etinde belirgin bir beni veya ten lekesi varsa, bu işaret o kişinin Şeytan'la işbirliği yaptığına kesin bir kanıt sayılırdı. Ormanda biraz fazla dolaşıp yabani bitkileri toplayarak sebze çorbası yapan kadınlar da emrindeki cinlere ziyafet vermekle suçlanıp apar topar Engizisyon heyeti karşısına çıkarılabiliyordu. Eğer bir kadın kilisedeki ayin sırasında esnerse, kutsal sözleri duyan içindeki cinin kaçmak için ağzından çıkmaya çalıştığına hükmedilirdi.

Cinlere karışan genç kızlarla ilgili ilginç bir olay da 1692 yılında, ABD'nin Massachusetts eyaletinin Salem kasabasında meydana geldi. Ann Putnam, Marry Wadden ve diğer kızların abuk sabuk iddialarla ortalığı ayağa kaldırmaları sonucunda, bir tür Engizisyon mahkemesi kuruldu ve yobazlar kısa zamanda kasabada dehşetengiz bir cadı avına giriştiler. Yıllar sonra her şeyin düzmece olduğu anlaşıldığında ise çoktan iş işten geçmişti.

Burada son olarak, cadıların nasıl meydana çıkarılacaklarını ve cinlerle ilişki kurduklarını itiraf etmeleri için hangi işkencelerin yapılacağını etraflıca anlatan bir kitaptan, 1487 yılında **Jakob Sprenger** ve **Heinrich Institoris** tarafından yazılan ***Malleus Maleficarum'*** dan

(Cadıların Balyozu) bir yorum aktaracağım. Üç ciltlik bu eserin ***"Acaba cinler kendi başlarına kötülük yapabilirler mi, yoksa illaki bir cadının yardımına mı gerek duyarlar"*** adlı bölümünde yazarlar şu kanıya varmışlar: *"Tanrı'nın kulları olmaksızın da cinlerin etkisi vardır. Ama, bir yerde cinler faaliyet gösterecekse, orada mutlaka kendilerine yardım etsin diye birisini bulup kandırırlar ve onun vasıtasıyla kötülüklerini daha etkili bir biçimde yayarlar. Bu yüzden, cinlerle ilgili bir olaya tanık olan iyi bir Katolik, çevresindekileri dikkatle incelemeli ve kimin cadı olduğunu tahmin edip yetkililere hemen bildirmelidir."*

Sprenger, nedense aklını kadınlara fena takmıştı. Cadıların kesinlikle kadınlar arasından çıktığına inanıyordu. 1631 yılında **Friedrich von Spee** tarafından kaleme alınan ***Cautio Criminalis*** adlı eserde ise bütün bu kepazeliklerin din adına yapılmasının utanç verici olduğunu belirten yazar, bir dedikodu uğruna cadı diye damgalanan kadınları çırılçıplak soyup en mahrem yerlerine kadar inceledikten sonra öldüresiye işkence etmenin ilahi adaletle bir ilgisi olmadığını savunur. Ancak, unutmayalım ki bu tarihte Almanya'da dini reformlar yerleşmiş ve insanlar yobazların baskısından kısmen de olsa kurtulmuşlardı.

Austin Osman Spare'in deneylerinde görünen cinler.

CİNLERİ ARAŞTIRANLAR

Ortaçağ'ın karanlık Avrupa'sında, kendilerini gizliden gizliye cinlerin özelliklerini incelemeye adamış insanlar da vardı. Bunların çoğu, toplum içinde bir hekim veya filozof ünvanı ile yobazların saldırılarından korunarak araştırmalarını sürdürdüler. 15. - 17. yüzyıllarda, **Pico della Mirandola, Cornelius Agrippa, Giordano Bruno, Paracelsus von Nettesheim, Athanasius Kircher** gibi düşünürler, Kilise'nin bağnazlığından uzak bir Hıristiyan imanı ile geçmişin kültür mirasını yeniden keşfediyorlardı. Eski Yunan'daki daimon anlayışına yakın bir yorumla, doğaüstü güçleri sistemli bir bütün içinde ele almaya çalıştılar. **Corpus Hermeticum** denilen ve geçmişten bu yana gizli bilimler adı altında yazılmış eserleri incelediler. Eski Yahudi geleneğinin (**Qab-**

balah) safsata kısımlarını ayıklayarak, ortaya sistematik bir Yahudi-Hıristiyan Mistisizmi koydular. Böylece cin kavramı da en azından araştıran insanın zihninde belirli bir yere oturmuş oldu.

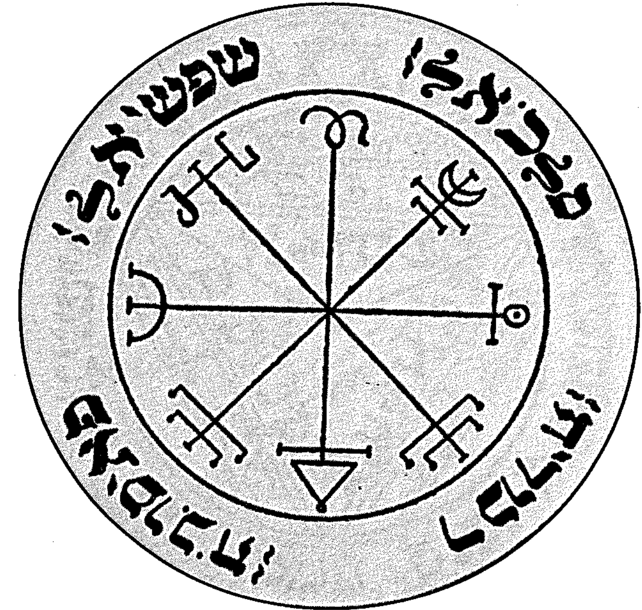
Genellikle sezgi kanalının ağırlık kazandığı bu dönemin araştırmalarında, cinlerle ilgili pratikler pek fazla bir yer tutmaz. Fakat, varılan sonuçlar şaşırtıcı ölçüde doğruya yakındır. Modern okült teorilerin temelini oluşturan bu yorumlarda, cinler farklı gruplarda ele alınmıştır. Doğa güçlerinin dört sembolik ana unsurda odaklaştığı düşünülerek; **Ateş, Toprak, Hava** ve **Su Elementalleri** adı altında toplanan varlıklar, sırasıyla **Salamander, Gnome, Sylph** ve **Undine** olarak tanımlanırlar. Bunlar bir bakıma tek boyutlu düşünce yapısına sahip varlıklardır ve fizik alem ile astral alem arasında bir köprü oluştururlar. Doğanın içinde değişik yaşam gruplarını temsil edenler ise, ormanlarda ve ağaçlarda **Dryad**, göllerde **Naiad**, dağlarda ve mağaralarda **Kthonian** adındaki varlıklardır. Bunların dışında bir de **Famuli** denilen grup vardır ki şuurlu varlıkların insan bedeni ile göründükleri anlarda aldıkları biçime göre hangi gücü aktive ettiklerini belirlerler. Pratik yapan kişi tarafından bazı tekniklerin uygulanmasıyla bu gruptaki enerji formlarının kontrol altına alınabileceği düşünülmüştür.

Halk arasında cinlerle aynı kategoriye sokulmasına rağmen, aslında yapısı itibarıyla farklı olan bir de koruyucu varlık (**guardian spirit**) kavramı vardır. Abramelin adındaki bir Yahudinin 1458 yılında yazdığı **Büyücü Abramelin'in Kutsal Maji Kitabı** adındaki eserde, aslında Arap dünyasında çok iyi bilinen **Wafq**'larla ilgili kısmen doğru açıklamaların yanı sıra, bu alanda başarılı olabilmek için günlerce nasıl inzivaya çekilineceği ve sonunda kişinin kendi koruyucu varlığı ile nasıl irtibat kuracağı anlatılır. Yazarın iddiasına göre bu varlık, sırasında bir melek veya bir cin olabilmektedir.

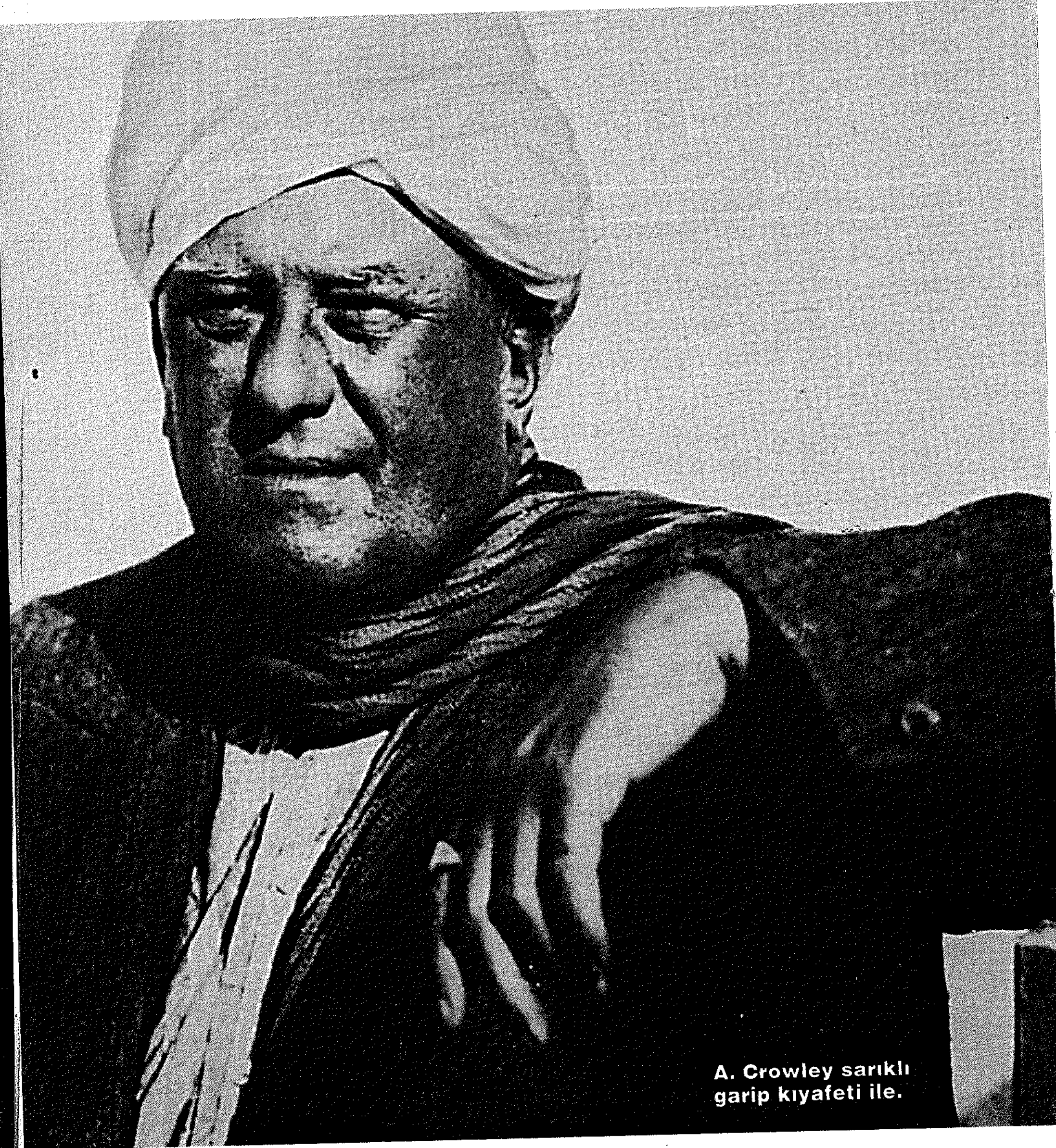
16. yüzyılda ilginç deneyleriyle ün kazanmış cincilerden biri de İngiliz Dr. **John Dee**'dir. Dee ile birlikte çalışan şarlatan huylu durugörü medyumu **Edward Kelley**, sürekli olarak cinlerle irtibat kurmaya uğraşırken, günün birinde kristal kürenin içinde küçük bir kız çocuğunun hayali ile karşılaşır. **Elf**lerden biri zannedilen bu 8-9 yaşındaki çocuk görünümündeki varlığın adı **Madimi**'dir. Yedi yıl boyunca medyum Kelley vasıtasıyla Dee'ye bir sürü şey anlatan Madimi, bu zaman zarfında normal bir insan gibi büyür serpilir ve genç bir kadın olur. Madimi ile arasında geçen konuşmaları bir kitapta toplayan Dee, daha

sonra garip bir dilde yazılmış tabletlerden söz eder. Adına **Enochian** denilen bu dil, günümüzde linguistlerce incelenmiş ve daha önce hiç görülmemiş yepyeni bir dil olduğu sonucuna varılmıştır. Bu şifreli tabletlerde, çok güçlü cinleri çağırmak için gerekli dualar ve formüller yer almaktaymış.

Diğer bir iddiaya göre, Kelley adındaki düzenbaz ruhlu adam, çalışmalar sırasında yaşlı Dee'nin genç eşine göz koymuş. Amacına ulaşmak için de cinlerle ilgili bir hikaye uydurmuş. Üstelik bir keresinde Dee'ye *"cinlerin emri gereğince eşlerimizi değiştirmemiz gerekiyor"* demiş. Ama, yaşlı doktor bunu kabul etmeyince, bu sefer de anlaşılmaz yazılarla dolu tabletler karalayarak, *"Bak, cinler bu akşam neler yazdılar. Otur da incele bakalım"* diye Dee'nin önüne sürüp, soluğu genç kadının odasında almaya başlamış. Bu iddianın doğruluğu pek kesin olmasa bile, Dee'nin sonunda Kelley'i, parasını çaldığı ve karısına sarkıntılık ettiği gerekçesiyle evinden kovduğu biliniyor.

Satürn gezegenine bağlı Omliel, Anachiel, Araukiah, Anazachia adlı cinleri çağırmak için kullanılan sihirli mühür.

A. Crowley sarıklı garip kıyafeti ile.

MODERN DÜNYA CİNCİLERİ

❮ **Eliphas Levi** takma adıyla ünlü, ***Dogme et Rituel de la Haute Magie*** kitabının yazarı **Alphonse Louis Constant**, 19. yüzyılda modern cinciliğin de temelini atmış oldu. Maji ile ilgili ilginç fikirler üretmesine rağmen, Eliphas Levi hayatında yalnız bir kere bu sanatın pratiğine yeltenmiş, o olayda da her şeyi berbat edip deneyi yarıda bırakmıştır: Levi bir gün okuduğu kitapların etkisinde kalarak, **Tyana'lı Apollonius**'un ruhunu çağırıp cinlerle ilgili sorular sormak istemiş. Gecenin uygun saati gelince, evinde bu iş için hazırladığı odaya mangalı yerleştirmiş, asasını eline alıp cüppesini giymiş ve heyecan içinde dört bir yana işaretler çizerek tılsımlı sözleri okumaya başlamış. Ama, ne bir cin gelmiş ne de Apollonius'un ruhu. Bu sefer yeni baştan işe koyulmuş, heyecandan da elleri titriyormuş. Tam asasını ileriye doğru uzatarak "görün, ey yüce Apollonius!" diye bağırırken, koluna sanki birisi dokunuyormuş gibi bir hisse kapılınca, korkudan şak diye oraya yığılıp kalmış. Levi bu ödlekliğini kamufle etmek için, *"mangaldaki odun kömüründen çıkan gazlar beni fena etkiledi"*, der. Ama, aslında Levi'nin ne denli marifetli bir cinci olduğunu göstermeye yetiyor bu olay.❯

Eliphas Levi'nin Fransız okültistleri arasında olduğu kadar bütün Avrupa'da da ünü yaygındı. Ancak, bu alanda asıl hamleyi İngiltere'de 1887 yılının sonunda kurulan **The Hermetic Order of the Golden Dawn** adlı gizli cemiyetin üyeleri yaptı. Kurucularından egzantrik ruhlu İskoçyalı **Samuel Liddell MacGregor Mathers** (son iki adı kendi

uydurmuştur), aslında hiçbir baltaya sap olamamış ama zeki ve bilgili bir adamdı. **Rosenroth**'un ***Kabbalah Denudata*** adlı eserini tercüme ederken yazdığı uzun giriş bölümünde, Yahudi Mistisizmini gayet iyi anladığı görülmektedir.

Kabalistik sisteme göre on **Sephiroth**'dan oluşan kainatın cinlerle ilgili bölümünde, Mathers her bir gezegene uygun gelen cin isimlerini şöyle sıralar: Yer'de **Nahemoth**, Ay'da **Gamaliel**, Merküri'de **Samael**, Venüs'te **Harab-Serapel**, Güneş'te **Tagaririm**, Mars'ta **Galab**, Jüpiter'de **Gamchicoth**, Satürn'de **Satariel**, Burçlar Kuşağı'nda **Chaigidel**, Esas Devingen'de **Thamiel**.

Golden Dawn cemiyetinde üstadlar çok bilgili ve deneyimli olduklarını iddia etmelerine rağmen, kısa sürede birbirlerini çekemez hale gelirler ve sonunda büyük bir cinler savaşı patlak verir. Mathers gibi dikkafalı bir adamın otoritesine karşı çıkan diğer büyücü ise **Aleister Crowley** adındaki bir başka kendini beğenmiş İngilizdir. Her iki büyücü, karşılıklı olarak cinlerini harekete geçirirler ve sonunda Crowley, Mathers'a ağız dolusu küfürler yağdırarak cemiyeti terk eder.

Modern cincilerin babası olarak büyük rağbet gören Crowley, simyadan astrolojiye kadar her konuda bir sürü kitap yazmıştır. Kendisini Edward Kelley'in reenkarnasyonu olarak ilan etmiş, aynı zamanda da Kutsal Kitap'ta adı geçen **Deccal** olduğunu söylemiştir. Enochian Majisini en iyi kendisinin bildiğini iddia eden Crowley, **Aiwass** adındaki bir cinin etkisiyle yazdığını söylediği ***The Book of the Law*** adlı eserinde, insanın yalnızca kendi iradesine tabi olarak yaşaması gerektiğini savunur.

Crowley'in aşırı içki ve uyuşturucu kullanma alışkanlığının yanısıra, okul yıllarından kalma vazgeçemediği homoseksüel ilişkileri, cinlerle irtibat kurma yöntemlerinde tuhaf usuller icat etmesine yol açmıştı. 1914 senesinde Paris'teki çalışmalarında **tanrı Jüpiter ve Hermes'e bağlı cinleri ele geçirmek bahanesiyle** gözüne kestirdiği bir erkekle günlerce odasına kapanmış, ama sonunda sarhoş ve bitkin bir halde cinleri elinden kaçırdığını söylemişti. Birlikte cinlerin güçlerine sahip olacağız diyerek kandırdığı kadınlar ve erkeklerle düzenlediği toplu seks alemlerinde bol miktarda içki ve uyuşturucu kullanması bir yana, Crowley'in bu alanda yaşamış en renkli kişilerden biri olduğu muhakkaktır. Günümüzde bazı cemiyetlerde Crowley'in gelmiş geçmiş en büyük üstad olduğu kabul edilmekte ve dolayısıyla onun icat ettiği

cinsel sapıklıklarla dolu cin çağırma ayinlerine de devam edilmektedir.

Magick in Theory and Practice adlı kitabında, Crowley satırlar arasında bu işin aslında yazılıp çizilenlerden çok farklı bir biçimde gerçekleştiğini hissettirir okuyucuya. Ama, anglo-sakson geleneği olarak, Britanya adasından çıkan cinciler "drama"nın etkisinden kurtulamamışlar ve saatler süren saçma sapan ritüellerle, gizli güçleri çağırma veya davet etme operasyonlarını adeta bir panayır tiyatrosu sahnesine benzetmişlerdir. Oysa bütün bu işlemlerin özündeki başarı faktörü, insanın kendi benliğindeki gerekli değişimi ne ölçüde yapabildiğine bağlıdır.

Cinlerle olan ilişkisi bakımından, çağımızda yaşamış farklı bir İngilizden, **Austin Osman Spare**'den de bahsetmek gerek. Bu sanatçı, çocuk denecek yaşta iken, kendisinden hayli yaşlı ve cadı olduğunu söyleyen tuhaf bir kadınla karşılaşmış. Spare'in **"cadı annem"** dediği bu kadın, ona cinleri nasıl çağıracağını ve elementalleri nasıl görebileceğini öğretmiş. Zengin bir imajinasyon yeteneği olan Spare, aynı zamanda başarılı bir sanatçıydı. "Cadı anne"sinden öğrendiği tekniklerle gördüğü vizyonları çok canlı bir biçimde resmetmiştir. 1913'te yayınlanan **The Book of Pleasure - Psychology of Ecstasy** adlı kitabında da, uyku ile uyanıklık arasında yaşadığı ilginç deneyimlerini anlatmıştır. Spare'e göre, insanüstü güçler, şuuraltının en derin bölgelerinde sıkışıp kalmıştı. **Atavistic Resurgence** dediği bir yöntem geliştiren Spare, bu tekniği uygularken iki tanık ile birlikte çalışıyordu. Deneylerin yoğun etkisine dayanamayan tanıklardan biri daha sonra intihar etmiş, diğeri ise aklını yitirmiştir.

Osman Spare'in Atavizmi, insanın en eski çağlardan bu yana beraberinde getirdiği şuur birikimleri kavramına dayanır. Bu teoriye göre, günümüzün insanı, tarih öncesi çağlarda yarı insan yarı hayvan biçiminde bir yaratık olarak yaşamını sürdürürken, şimdikinden çok farklı güçlere ve arzulara sahipti. Aynı zamanda, cinler ve diğer doğaüstü yaratıklar ile çok yakın bir ilişki içindeydi. Çağlar boyunca devam eden insanlaşma süreci içinde bu özellikler kaybolmadı, ama hep şuurun alt bölgelerine itildi. Bu kabuklaşmış şuuraltına girildiği takdirde, uyuyan bir canavar gibi bekleyen güçleri açığa çıkarmak da mümkün olacaktı. Bulduğu yöntem ile Spare, bu güçlere ulaşabildiğini iddia etmiştir.

Cadı annesi, Spare'i cadıların geleneksel **Sabbath** ayinine de sok-

muştur. Bu ayinlere defalarca katıldığını iddia eden Spare, toplantıların bildiğimiz fizik alemde değil de farklı bir şuurluluk halinde girilen fizik ötesi bir ortamda gerçekleştiğini söyler. Sık sık "**bilinen mekanın dışındaki bir mekan**"dan söz eden Spare, bu ortama belirli bir şuur transformasyonundan sonra aniden girildiğini anlatmaktadır. Sanatı ile yaygın bir üne kavuşan Spare, kendisine duyulan hayranlıktan ve gösterilen ilgiden hep kaçmıştır. 1956'daki ölümüne kadar, Londra'nın güneyindeki sefil bir mahallede çok sevdiği kedileri ile birlikte insanlardan uzak bir yaşam sürdürmüştür.

Seçilmiş Genel Bibliyografya:

Briggs, K.: A Dictionary of Fairies, Penguin, 1977

Cavendish, R.: The Black Arts, Routledge, 1967

Cumont, F.: Les Religions Orientales dans le Paganisme Romain, Leroux, 1929 (4eme ed.)

Harrison, J.E.: Epilegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge Uni., 1921

Harrison, J.E.: Prolegomena to the Study of Greek Religion, Cambridge Uni., 1921 (3rd ed.)

Howe, E.: The Magicians of the Golden Dawn, Routledge, 1972

Kupisch, K.: Kirchengeschichte (5 Bde), Kohlhammer, 1983 (2. Aufl.)

Langton, E.: Essentials of Demonology, Epworth, 1949

Luck, G.: Arcana Mundi, Johns Hopkins Uni., 1985

Murray, M.A.: The Witch-Cult in Western Europe, Oxford Uni., 1921

Petersdorff, E.v.: Daemonologie (2 Bde), Wörner, 1955-61 (2. Aufl.)

Robbins, R.H.: The Encyclopedia of Witchcraft and Demonology, Crown, 1959

Seznec, J.: La Survivance des Dieux Antiques, St. of Warburg Inst. vol. XI, 1940

Sprenger, J. u. Institoris, H.: Der Hexenhammer, dtv, 1985 (Nachdr., 3. Aufl.)

Thomas, K.: Religion and the Decline of Magic, Penguin, 1972

Yates, F.A.: Giordano Bruno and the Hermetic Tradition, Routledge, 1964